

Ref. Nr. 05/23

09.03.2023

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

AMNESTY INTERNATIONAL MOLDOVA

Asociația Obștească

Numărul de înregistrare: 002189 Codul fiscal: 1010620000639

Adresa poștală: CP 209, MD-2009,

mun. Chișinău, Republica Moldova

Adresa oficiului: str. Toma Ciorbă 20, of. 7, MD-2004,

mun. Chișinău, Republica Moldova

T: (+373-22) 83-58-08

F: (+373-22) 22-99-66

E: assistant@amnesty.md

W: www.amnesty.md

COMENTARIILE PE MARGINEA PROIECTELOR DE LEGE NR. 420 ȘI 422 din 17.11.2022

I. Proiectul de lege nr. 420 din 17.11.2022 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova

➤ **"Articolul 4. Atribuțiile Serviciului**

În scopul asigurării securității naționale, depistării, reducerii sau evitării riscurilor și amenințărilor la adresa securității Republicii Moldova, Serviciul:

... (2) elaborează și realizează, în limitele competenței, un sistem de măsuri orientate spre identificarea, prevenirea și contracararea riscurilor și amenințărilor ce prezintă un pericol deosebit pentru securitatea națională, după cum urmează:

*... h) prejudicierea gravă a **drepturilor și libertăților constituționale** ale persoanelor care pot periclita securitatea națională;*

*... r) influențarea, susținerea și/sau adoptarea deciziilor în scopuri contrare **interesului național**;*

*... x) intenția angajaților Serviciului de a stabili sau stabilirea, în scopuri ilicite, a contactelor cu reprezentanții serviciilor speciale străine, entităților neconstituționale, grupărilor criminale organizate, **a partidelor și mișcărilor de orientare extremistă**, a structurilor economice și*

financiare, precum și a unor persoane aparte, ce desfășoară activități ilegale;

... (3) realizează activități de prevenire, identificare și constatare a următoarelor categorii de infracțiuni:

... n) alte fapte ce prezintă pericol deosebit pentru securitatea națională, prevăzute la pct. 2) al prezentului articol, dacă întrunesc elementele componentelor de infracțiuni, prevăzute de Codul penal al Republicii Moldova;

... (22) exercită alte atribuții stabilite de legislația în vigoare și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.”

Comentarii:

Termenul de *”drepturi și libertăți constituționale”* de la art. 4 alin. (2) lit. h) trebuie înlocuit cu termenul de *”drepturi și libertăți fundamentale ale omului”* pentru a asigura o protecție mai largă a drepturilor omului, oferită nu doar de Constituția Republicii Moldova, dar și de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. De asemenea, această modificare este condiționată de necesitatea coroborării prevederilor acestui articol cu prevederile art. 2 al prezentului proiect de lege, care spune că *”Cadrul juridic al activității Serviciului îl constituie ... tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte”*.

Întru evitarea interpretărilor eronate și abuzive, prevederile de la art. 4 alin. (2) lit. r) și x) trebuie clarificate deoarece termenii de *”interes național”* și *”partide și mișcări de orientare extremistă”* nu sunt definite în legislația Republicii Moldova. Legislația trebuie să conțină definiții clare a acestor termeni pentru ca populația să înțeleagă cu ușurință consecințele aplicării acestei legislații și care circumstanțe cad sub incidența acesteia.

Într-un mod similar, întru evitarea interpretărilor abuzive, prevederile art. 4 alin. (3) lit. n) și prevederile alin. (22) trebuie modificate și definite în mod clar și exhaustiv, deoarece în redacția actuală ele conferă o gamă extinsă de atribuții pe care SIS este în drept să le întreprindă.

➤ **”Articolul 5. Direcțiile de activitate ale Serviciului**

(1) Pentru îndeplinirea atribuțiilor sale în domeniul asigurării securității naționale, Serviciul desfășoară:

- a) activitate informativă externă;*
- b) activitate contrainformativă;*
- c) activitate specială de investigații, în cazul în care participă la investigarea infracțiunilor;*
- d) alte activități stabilite de legislație.”*

Comentarii:

Prevederea de la alin. (1) lit. d) al prezentului articol, "*alte activități stabilite de legislație*", poate fi interpretată într-un mod extensiv, și de aceea, trebuie formulată într-o manieră mai precisă ca să se evite potențialele abuzuri din partea ofițerilor de informații. Mai cu seamă, trebuie să se stabilească o listă exhaustivă ale direcțiilor de activitate SIS. În acest sens, jurisprudența CtEDO stabilește că "*legislația națională trebuie să fie suficient de clară ca să dea cetățenilor o indicație adecvată asupra circumstanțelor în care, și a condițiilor ce se impun prin care, autoritățile publice sunt abilitate de a recurge la măsuri*" de supraveghere.¹

➤ **"Articolul 8. Drepturile Serviciului**

(1) Serviciul are dreptul:

... 4) să utilizeze următoarele bunuri, cu excepția celor care aparțin misiunilor diplomatice și persoanelor cu imunitate diplomatică:

a) **În bază de contract sau înțelegere verbală**, în limitele necesare pentru realizarea atribuțiilor ce-i revin, încăperile de serviciu, alte bunuri ale persoanelor juridice, ale formațiunilor militare, precum și încăperile și alte bunuri ale persoanelor fizice;

b) **În caz de extremă necesitate**, în interes de serviciu, mijloacele de comunicații ale persoanei juridice, indiferent de tipul de proprietate, precum și ale persoanei fizice. La cererea proprietarilor mijloacelor de comunicații, Serviciul le compensează, în modul stabilit de legislația civilă, cheltuielile sau prejudiciul cauzat;

c) **În caz de extremă necesitate**, în interes de serviciu, mijloacele de transport ale persoanelor juridice, indiferent de tipul de proprietate, precum și ale persoanelor fizice. La cererea proprietarilor mijloacelor de transport, Serviciul le compensează, în modul stabilit de legislația civilă, cheltuielile sau prejudiciile cauzate;

d) **În situații excepționale**, precum și în cazul aplicațiilor planificate la nivel național sau de către Serviciu, **în bază de contract sau înțelegere verbală**, pe gratis, rețelele și serviciile de comunicații electronice ale furnizorilor, indiferent de tipul de proprietate al acestora. La cererea furnizorilor, Serviciul le compensează, în modul stabilit de legislația civilă, cheltuielile sau prejudiciile cauzate;

... 6) să înainteze autorităților publice, altor persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate, **indicații executorii** privind înlăturarea cauzelor și condițiilor care contribuie la realizarea amenințărilor la adresa securității naționale;

7) să solicite și să primească, pe gratis, de la autoritățile publice, alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate, informații necesare pentru exercitarea atribuțiilor ce revin Serviciului. Prezentarea informațiilor solicitate

---

¹ CtEDO, *Roman Zakharov v. Rusia* (Nr. 47143/06), para. 229

de Serviciu nu poate fi refuzată pe motiv că acestea constituie informații cu accesibilitate limitată;

... 16) să detașeze, la întreprinderi, instituții și organizații de stat și în cele private cu acordul conducătorilor acestora, ofițeri de informații pentru a ocupa funcții în cadrul lor, aceștia continuând să îndeplinească serviciul special;”

Comentarii:

Prevederea de la art. 8 alin. (1) pct. 4) poate duce la abuzuri din partea ofițerilor de informații deoarece poate fi foarte dificil de a dovedi *”înțelegerea verbală”* dintre ofițeri și persoane care a stat la baza înfăptuirii unor măsuri. În același timp, acest punct nu conține o definiție clară a *”cazurilor de extremă necesitate”* sau a *”situațiilor excepționale”* care ar permite ofițerilor să recurgă la măsurile specificate în această normă. Datorită ingerinței grave în dreptul la viață privată a persoanelor pe care Serviciul o poate înfăptui prin exercitarea atribuțiilor, prevederile art. 8 alin. (1) pct. 4), 6) și 7) trebuie modificate prin adăugarea obligatorie a cerinței de mandat judecătoresc pentru efectuarea măsurilor vizate. Se poate susține că prevederile privind autorizarea prin mandat judecătoresc a unor astfel de măsuri sunt prevăzute în Proiectul de Lege privind activitatea contrainformativă și informativă externă și, prin urmare, ar exista suficiente garanții care protejează drepturile persoanelor. Totuși, trebuie de avut în vedere că Proiectul Legii privind activitatea contrainformativă și informativă externă reglementează doar două direcții de activitate ale Serviciului. În consecință, Serviciul are dreptul să întreprindă măsurile prevăzute la articolul 8 în raport cu celelalte două activități prevăzute în acest proiect de lege. Astfel, pentru a asigura drepturile persoanelor este necesar de a introduce cerința de mandat judecătoresc pentru toate direcțiile de activitate ale Serviciului.

În același timp, nu este clar cu ce scop poate Serviciul să trimită ofițeri de informații către întreprinderi, instituții și organizații, publice sau private, și să le permită să ocupe funcții în cadrul acestor instituții. O prevedere precum cea de la art. 8 alin. (1) pct. 16) poate duce la abuzuri din partea ofițerilor de informații, mai ales dacă această măsură nu este autorizată prin mandat judecătoresc. Prin urmare, considerăm că această măsură trebuie să fie în mod obligatoriu autorizată prin mandat judecătoresc.

➤ ***”Articolul 11. Cooperarea Serviciului cu instituții din țară și din străinătate***

... (4) Autoritățile publice, precum și alte persoane juridice indiferent de tipul de proprietate, sânt obligate să acorde Serviciului, în limita posibilităților, asistență operațională, informațională, tehnică și de altă natură în vederea îndeplinirii atribuțiilor ce îi revin, inclusiv să ofere, funcții pentru detașarea ofițerilor de informații în vederea îndeplinirii unor atribuții în interesul securității naționale.”

Comentarii:

Din cauza ingerinței grave pe care Serviciul o poate avea în drepturile persoanelor care sunt obligate să-i acorde asistență, astfel de acțiuni ar trebui autorizate prin mandat judecătoresc.

➤ **"Articolul 27. Asigurarea informațională a Serviciului**

... (2) În interesul asigurării securității naționale, Serviciul, în modul stabilit de legislație, are drept de acces, gratuit, la sistemele informaționale, rețelele de comunicații electronice, la resursele informaționale și bazele de date ale organelor de ocrotire a normelor de drept, autorităților publice, întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor, indiferent de tipul de proprietate."

Comentarii:

Din cauza ingerinței grave pe care Serviciul ar putea-o avea în drepturile persoanelor care sunt obligate să acorde acces la sistemele lor informatice și bazele de date, o astfel de măsură ar trebui să fie autorizată prin mandat judecătoresc.

II. Proiectul de lege nr. 422 din 17.11.2022 privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă

➤ **"Articolul 7. Asistența acordată la efectuarea activității informative/contrainformative**

(1) Persoanele fizice și juridice, indiferent de forma de proprietate, sînt obligate, în condițiile prezentei legi, să acorde asistența necesară Serviciului, să pună imediat, gratis la dispoziția acestuia informațiile solicitate, precum și, în măsura posibilității, bunuri mobile și imobile, alte obiecte și documente necesare pentru realizarea activității informative/contrainformative.

(2) Prestatorii de servicii poștale și furnizorii de rețele și/sau servicii de comunicații electronice, indiferent de tipul de proprietate sunt obligați:

1) să pună la dispoziție spații, echipamente și condiții tehnice necesare pentru îndeplinirea de către Serviciu a măsurilor contrainformative sau informative externe și să prezinte, în acest scop, datele tehnice necesare;

2) să întreprindă acțiuni pentru păstrarea confidențialității conținutului, metodelor și tacticii măsurilor contrainformative sau informative externe;

...4) să asigure accesul liber și operativ al subdiviziunii specializate a Serviciului la toate interfețele echipamentelor furnizorilor, la propriile rețele de comunicații electronice, să asigure condițiile tehnice și datele necesare pentru conectarea mijloacelor tehnice speciale predestinate îndeplinirii măsurilor contrainformative sau informative externe;

5) să asigure permanent și continuu condițiile tehnice necesare pentru conectarea și funcționarea mijloacelor tehnice speciale predestinate înfăptuirii măsurilor contrainformative sau informative externe în regim de timp real și în volum deplin, în special în ceea ce privește:

a) corespunderea specificației echipamentului furnizorului cu formatul acceptat de mijloacele tehnice speciale;

b) disponibilitatea furnizorului de a conecta mijloacele tehnice speciale via conexiuni fixe sau prin comutator;

9) să asigure accesul continuu a Serviciului la bazele de date ale abonaților (ce vor conține obligatoriu identificatorii tehnice și datele de identitate ale abonaților, dacă acestea se cunosc), prin conectarea mijloacelor tehnice ale Serviciului la echipamentul furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice, sau prin alte metode stabilite de comun acord, în scopul înfăptuirii măsurilor contrainformative în conformitate cu legea;"

Comentarii:

Art. 7 alin. (1) este o duplicare a prevederii din Proiectul de lege cu privire la Serviciul de Informații și Securitate, care conferă Serviciului dreptul de a primi asistență de la persoane juridice. După cum s-a menționat anterior, o astfel de asistență ar trebui acordată Serviciului doar în baza unui mandat judecătoresc.

Atunci când analizăm acest articol, este important să ne amintim Principiile Internaționale de Necesitate și Proportionalitate (privind aplicarea drepturilor omului la supravegherea comunicațiilor). Conform principiilor în cauză, „Statele nu ar trebui să oblige furnizorii de servicii sau furnizorii de hardware sau software să construiască în sistemele lor capacități de supraveghere sau monitorizare sau să colecteze sau să rețină anumite informații exclusiv în scopuri de supraveghere de stat. Reținerea sau colectarea *a priori* a datelor nu ar trebui să fie niciodată solicitată furnizorilor de servicii.”² Prin urmare, este important ca prevederile articolului 7 să fie aplicate în contextul anumitor cazuri concrete și să nu fie interpretate într-un mod care să oblige furnizorii să își adapteze tehnologia pentru a oferi Serviciului acces direct și *a priori* la informațiile utilizatorilor. În același timp, deși furnizorii ar putea fi obligați să păstreze confidențialitatea conținutului măsurilor contrainformative, „Statele nu ar trebui să interfereze cu furnizorii de servicii în eforturile lor de a publica procedurile pe care le aplică atunci când evaluează și se conformează cererilor statului de supraveghere a comunicațiilor, când aderă la astfel de proceduri și publică înregistrările cu privire la cererile de supraveghere a comunicațiilor din partea statului.”³ În plus, prevederile articolului 7 nu ar trebui interpretate într-un mod care să împiedice furnizorii să informeze utilizatorii despre măsurile contrainformative la

---

² Principle 11: Integrity of Communications and Systems, Necessary and Proportionate Principles on the Application of Human Rights to Communications Surveillance (2014)

³ Principle 9: Transparency, Necessary and Proportionate Principles on the Application of Human Rights to Communications Surveillance (2014)

care sunt supuși. În caz contrar, această obligație ar fi în contradicție cu Principiul 8 privind Informarea Utilizatorilor, care prevede după cum urmează: „Obligația de a notifica revine statului, dar furnizorii de servicii de comunicații ar trebui să fie liberi să notifice persoanele cu privire la Supravegherea comunicațiilor, din oficiu sau la cerere.”⁴

În plus, prevederea de la art. 7 alin. (9) este ambiguă deoarece permite Serviciului să acceseze bazele de date ale abonaților „*prin alte metode stabilite de comun acord*” cu furnizorul de rețea, fără a defini care pot fi acele metode. O astfel de prevedere nu este suficient de clară așa cum cere jurisprudența CtEDO,⁵ poate duce la abuzuri și poate încălca drepturile persoanelor.

➤ **”Articolul 9. Dosarul Special**

*... (3) Serviciul asigură măsurile necesare pentru a proteja informațiile păstrate în dosarele speciale de dezvăluire, modificare sau distrugere. În cazurile în care informațiile păstrate în dosarele speciale ale Serviciului nu mai sunt necesare îndeplinirii sarcinilor sale sau **în cazurile în care există oricare alt temei legal, Serviciul le va distruge sau le va păstra într-o manieră care să permită accesul doar în cazuri exclusiv reglementate prin lege.**”*

Comentarii:

Art. 9 alin. (3) nu oferă suficiente garanții împotriva abuzurilor deoarece această dispoziție dă dreptul Serviciului de a decide subiectiv asupra distrugerii materialelor din dosarele speciale fără autorizarea prealabilă a unui judecător. Dacă materialele din dosarele speciale sunt distruse și persoana împotriva căreia Serviciul a întreprins măsuri nu a știut despre acestea, există riscul ca încălcări ale drepturilor omului să nu fie niciodată descoperite. În același timp, nu este suficient de clar care ar fi „*oricare alt temei legal*” care ar permite distrugerea sau păstrarea informațiilor, ce ar influența luarea unei decizii în defavoarea alteia (de păstrare în loc de distrugere, sau invers), și cine vor fi acele persoane care vor avea acces la informație dacă aceasta este păstrată.

➤ **”Articolul 12. Măsurile contrainformative**

(1) În cadrul activității contrainformative pot fi efectuate următoarele măsuri contrainformative:

*1) cu **autorizarea directorului Serviciului sau directorului adjunct special împuternicit:***

a) accesul la informația financiară sau monitorizarea tranzacțiilor financiare;

*... 2) cu **mandat judecătoresc:**”*

---

⁴ Principle 8: User Notification, Necessary and Proportionate Principles on the Application of Human Rights to Communications Surveillance (2014)

⁵ CtEDO, *Roman Zakharov v. Rusia* (Nr. 47143/06), para. 229

Comentarii:

Dreptul directorului Serviciului/ al directorilor adjuncți de a autoriza măsuri contrainformative trebuie exclus, iar măsurile trebuie autorizate prin mandat judecătoresc. Acest argument este justificat de ingerința pe care măsurile contrainformative o au asupra drepturilor persoanelor, indiferent de nivelul pretins de intruziune pe care le-ar avea. Mai mult, alin. (1) lit. a) din prezentul articol care prevede că Serviciul „poate avea acces la informații financiare sau monitoriza tranzacțiile financiare” doar cu autorizarea directorului/directorului adjunct al Serviciului trezește îngrijorări. Anterior, în acest sens, Comisia de la Veneția și-a exprimat îngrijorarea cu privire la un proiect de lege precedent „care permitea Serviciului accesul la toate tranzacțiile financiare și informațiile financiare, în afara unei urmăriri penale, fără un mandat judecătoresc și, prin urmare, în absența oricărui control extern.”⁶ Comisia de la Veneția a menționat, de asemenea, că astfel de măsuri ar putea crea un potențial de supraveghere în masă. Această prevedere trebuie revizuită ținând cont de principiul proporționalității și de dispozițiile articolului 8 din CEDO.

Urmărind logica argumentelor prezentate cu privire la Proiectul de Lege Nr. 420, și în baza comentariilor la art. 12 din Proiectul de Lege Nr. 422, este necesar de a face referire la art. 5 al aceluiași proiect de lege, care prevede în modul următor:

➤ **”Articolul 5. Dreptul subiecților care efectuează activitatea informativă/ contrainformativă**

... (4) În cadrul efectuării activității informative/ contrainformative Serviciului i se oferă acces gratuit la sistemele informaționale ale organelor de ocrotire a normelor de drept, autorităților publice centrale, întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor, indiferent de tipul de proprietate.”

Comentarii:

Întrucât alin. 5 include „întreprinderile, instituțiile și organizațiile, indiferent de tipul lor de proprietate” în calitate de subiecți ai căror sisteme informaționale pot fi accesate de către Serviciu, și în vederea securizării drepturilor lor la viață privată în conformitate cu prevederile art. 8 CEDO, art. 5 alin. (4) trebuie să fie completat prin introducerea necesității ca acest acces să fie în mod obligatoriu autorizat de către judecător.

➤ **”Articolul 15. Procedura autorizării măsurilor contrainformative prin eliberarea mandatului judecătoresc**

... (6) Examinarea demersului privind eliberarea mandatului judecătoresc are loc în decursul zilei în care a fost depus, în ședință închisă, cu participarea ofițerului de informații, care va acorda explicațiile de rigoare. Pe parcursul examinării demersului, judecătorului îi pot fi prezentate materialele ce confirmă necesitatea efectuării acestor măsuri, fără ca acestea să fie anexate

---

⁶ Joint Opinion of the Venice Commission on the Draft Law No. 281 Amending and Completing Moldovan Legislation on the so-called “Mandate of Security” (10-11 March 2017), para. 42

la demers și fără a dezvălui identitatea persoanelor care colaborează confidențial cu Serviciul.

... (11) Măsurile contrainformative, care pot fi efectuate doar cu mandat judecătoresc, pot fi efectuate, ca excepție, fără acesta, în baza deciziei motivate a directorului Serviciului sau directorului adjunct special împuternicit, atunci când există **unele circumstanțe excepționale** ce nu permit amânare, iar mandatul judecătoresc nu poate fi obținut fără existența unui risc esențial de întârziere care poate duce la pierderea informațiilor relevante sau pune în pericol imediat securitatea statului sau a persoanelor. În acest caz, judecătorul urmează să fie informat în termen de 24 de ore de la dispunerea măsurii despre efectuarea acesteia, prezentându-i-se toate materialele în care este argumentată necesitatea efectuării măsurii contrainformative și circumstanțele care nu au permis amânarea acesteia. Dacă există temeiuri suficiente, judecătorul confirmă, printr-o încheiere motivată, legalitatea efectuării măsurii. În caz contrar, judecătorul declară ilegalitatea efectuării măsurii.

(12) Măsurile contrainformative inițiate în temeiul alin. (10) din prezentul articol se realizează **până la emiterea încheierii judecătorului**, dar nu mai mult de 24 de ore de la inițierea acestora, ulterior procedându-se conform dispozițiilor încheierii judecătorului.

(13) Concomitent cu declararea măsurilor ca fiind legale, judecătorul, **la solicitare, eliberează mandat judecătoresc** pentru continuarea desfășurării acestora.

(14) La declararea măsurilor ca fiind ilegale, judecătorul dispune distrugerea informațiilor acumulate prin această măsură. Distrugerea informațiilor se realizează de către Serviciu în termen de 15 zile lucrătoare, cu întocmirea unui proces-verbal în acest sens, copia autenticată a căruia se prezintă judecătorului. Concomitent, judecătorul informează Procuratura Generală în vederea verificării dacă acțiunile ofițerilor de informații nu conțin elementele constitutive ale infracțiunii.”

Comentarii:

Art. 15 alin. (6) conferă Serviciului dreptul de a decide dacă prezintă sau nu materiale judecătorului în procesul de solicitare a unei autorizații. În consecință, judecătorul eliberează o autorizație exclusiv pe baza argumentelor prezentate de ofițer, fără nici o documentație care să dovedească necesitatea autorizării unei măsuri. Mai mult de atât, acest alineat nu obligă Serviciul să atașeze acele materiale la demers, chiar dacă acestea sunt prezentate. În astfel de cazuri există o mare posibilitate de abuzuri. De exemplu, CtEDO a susținut în jurisprudența sa că „având în vedere riscul ca un sistem de supraveghere secretă pentru protecția securității naționale să submineze sau chiar să distrugă democrația sub învelișul apărării acesteia, Curtea trebuie să fie convinsă că există garanții eficiente împotriva abuzului.”⁷ Prin urmare, prezentul alineat ar trebui modificat pentru a obliga Serviciul să furnizeze materiale în timpul solicitării unui mandat judecătoresc și să atașeze respectivele documente la demersul prezentat judecătorului.

---

⁷ CtEDO, *Weber and Saravia vs. Germania* (Nr. 54934/00, dec.), para. 106

Datorită formulării sale ambigue, nu este clar din prevederea alin. (11) care sunt „*excepțiile*” care ar permite Serviciului să întreprindă măsuri contrainformative fără mandat judecătoresc. Comisia de la Veneția a recomandat autorităților moldovenești „să precizeze circumstanțele pentru autorizarea de urgență”⁸ atunci când ar putea fi dispuse măsuri speciale de investigație fără un mandat de securitate. Prin urmare, legiuitorul ar trebui să definească suficient de clar situațiile excepționale.

Art. 15 alin. (12) poate fi interpretat într-un mod în care Serviciului i se permite să efectueze măsuri chiar înainte ca judecătorul să emită decizia de autorizare care conține toate cerințele ce trebuie respectate de către Serviciu (motivele care au stat la baza autorizării măsurii, tipul măsurii, termenul și locul efectuării acesteia etc.). În schimb, Serviciul ar trebui să înceapă să pună în aplicare măsura numai după ce judecătorul a emis o autorizație corespunzătoare cu cerințe și limitări clare care trebuie respectate.

În conformitate cu art. 15 alin. (13) judecătorul nu este obligat să elibereze un mandat judecătoresc după declararea măsurii ca fiind legală, acesta fiind solicitat în mod subiectiv de către Serviciu. Acest alineat trebuie modificat pentru a exclude interpretările prin care Serviciului i se permite să continue măsurile pe baza faptului că judecătorul a declarat măsura efectuată în acele circumstanțe excepționale ca fiind legală. Dacă Serviciul dorește să continue măsura după expirarea acestor 24 de ore și după ce judecătorul a declarat măsurile ca fiind legale, Serviciul ar trebui să fie obligat să solicite o autorizație suplimentară. În absența unei autorizații, Serviciul nu va fi constrâns să respecte cerințele incluse într-o autorizație, cum ar fi termenul de realizare a măsurii.

Art. 15 alin. (14) trebuie modificat astfel încât să includă obligația Serviciului de a informa persoana fizică sau juridică în privința măsurii căreia a fost supusă și ulterior declarată ilegală de către judecător. Totodată, înainte ca materialul adunat în timpul măsurii contrainformative să fie distrus, acesta ar trebui prezentat persoanelor, astfel încât acestea să aibă o înțelegere clară despre informațiilor colectate de către Serviciu. Această modificare este necesară și pentru a permite persoanei să conteste acțiunile Serviciului în fața autorităților competente.

➤ ***”Articolul 16. Condițiile speciale de efectuare a măsurilor contrainformative autorizate prin eliberarea mandatului judecătoresc***

... (3) Pot fi întreprinse măsuri contrainformative prevăzute la art. 12 alin. (1) pct. 2) din prezenta lege în privința persoanelor care contribuie la desfășurarea activității informative/contrainformative, precum și a rudelor și a membrilor familiilor acestora, doar cu acordul scris sau la cererea expresă și prealabilă scrisă a acestora și dacă există pericol iminent pentru viața, sănătatea sau alte drepturi fundamentale ale acestora, ori dacă este necesară pentru prevenirea

---

⁸ Joint Opinion of the Venice Commission on the Draft Law No. 281 Amending and Completing Moldovan Legislation on the so-called “Mandate of Security” (10-11 March 2017), para. 96 (b)

infrațiunii sau a unor consecințe nefavorabile ce vizează persoanele menționate.”

Comentarii:

Prevederea de la art. 16 alin. (3) este discriminatorie deoarece spre deosebire de orice altă persoană care poate fi supusă măsurilor contrainformative în cazul în care faptele lor constituie infracțiune și/sau reprezintă o amenințare la adresa securității naționale, persoanele care contribuie la activitatea contrainformativă precum și rudele lor pot fi supuse unor măsuri contrainformative numai cu acordul lor scris. Prin urmare, există riscul ca aceste persoane să nu fie împiedicate să acționeze în detrimentul securității naționale și să nu fie trase la răspundere pentru acțiunile lor, deoarece este puțin probabil ca acestea să își dea acordul de a fi supuse măsurilor contrainformative.

- ***”Articolul 17. Termenul pentru care se autorizează măsurile contrainformative***
... (5) Durata totală a efectuării măsurii speciale de investigații în privința unei persoane, dispusă pe o faptă concretă, nu poate depăși cumulativ 2 ani. La fiecare solicitare de prelungire a termenului de efectuare a măsurii speciale de investigații, judecătorul are obligația de a examina circumstanțele care justifică această prelungire, iar în cazul în care apreciază că solicitarea nu este motivată, refuză prelungirea.
(6) Măsurile contrainformative trebuie să înceapă la data indicată în actul de dispunere sau cel târziu la data expirării termenului pentru care a fost autorizată.”

Comentarii:

Art. 17 alin. (5) prevede durata totală a ”măsurilor speciale de investigație”, în timp ce acest proiect de lege reglementează activitatea contrainformativă și informativă externă. Astfel, există riscul ca în lipsa unei prevederi clare privind durata măsurilor contrainformative, acestea să fie conduse în mod abuziv, pe o perioadă nedeterminată, și să încalce drepturile persoanelor. Formularea „măsuri speciale de investigație” trebuie înlocuită cu „măsuri contrainformative”.

Dispoziția de la alin. (6) poate conduce la interpretări subiective și abuzive, prin care măsurile contrainformative vor fi începute la data expirării termenului pentru care măsura a fost autorizată și vor fi continuate după expirarea mandatului. În această privință, este necesar să reiterăm cauza *lordachi și alții c. Moldova*, în care CtEDO a criticat autoritățile naționale pentru faptul că legislația națională „nu prevede o limitare clară în timp a unei măsuri de autorizare a interceptării comunicațiilor telefonice”.⁹

- ***”Articolul 23. Informarea persoanei despre măsurile contrainformative înfăptuite în privința sa***

---

⁹ CtEDO, *lordachi și alții v. Moldova*, (Nr. 25198/02), para. 45

(1) După finalizarea cercetării cauzei și clasării dosarului special, dacă în cadrul acestuia au fost îndeplinite măsuri contrainformative prevăzute la art. 12 alin. (1) pct. 2) Serviciul, în termen de 5 zile lucrătoare de la data clasării, va informa persoanele în privința cărora aceste măsuri au fost îndeplinite. Materialele ce confirmă informarea persoanei se anexează la dosarul special.

... (3) Informarea persoanei nu se va face dacă există motive întemeiate de a considera că acest fapt ar putea constitui un risc sporit pentru viața sau sănătatea oamenilor, ar periclita o altă investigație desfășurată, ar dăuna securității statului sau ar aduce prejudicii scopului pentru care au fost efectuate măsurile contrainformative.

... (5) Judecătorul, la examinarea demersului directorului Serviciului, constată lipsa sau prezența temeiurilor privind neinformarea persoanei, stabilește dacă aceste temeiuri au **caracter permanent sau provizoriu**, și, după caz admite sau refuză autorizarea neinformării persoanei. În dependență de caracterul permanent sau provizoriu al temeiurilor de neinformare, judecătorul, **poate autoriza neinformarea permanentă sau neinformarea pentru o anumită perioadă de timp determinată**, dar nu mai mare de 1 an, Serviciul fiind obligat la expirarea perioadei respective să reevalueze temeiurile de neinformare și să întreprindă acțiunile necesare, în conformitate cu prevederile prezentului articol, inclusiv, după caz, să solicite neinformare persoanei pentru o nouă perioadă de timp. Refuzul de a autoriza neinformarea poate fi contestat de către Serviciu cu recurs, aplicându-se, corespunzător, în acest sens prevederile art. 15 din prezenta Lege.

(6) În cazul în care anticipat au dispărut temeiurile care au stat la baza neinformării persoanei supuse măsurii contrainformative, **ofițerul de investigații** întocmește un raport și îl prezintă spre aprobare directorului Serviciului prin care se solicită informarea imediată a persoanei. În cazul aprobării raportului, persoana se informează în condițiile alin. (1) din prezentul articol.”

Comentarii:

Alin. (1) al prezentului articol stabilește că Serviciul are obligația de a informa persoanele despre măsurile contrainformative care au fost întreprinse în privința lor, dar numai despre cele care au fost autorizate prin mandat judecătoresc. Prin urmare, persoana nu poate cunoaște despre măsurile care au fost efectuate cu autorizarea directorului/directorului adjunct al Serviciului. Reiterând comentariile referitoare la art. 12, în lipsa unui control extern și în lipsa unei informări a persoanelor, există riscul nedescoperirii încălcării drepturilor persoanelor vizate. Acest risc a fost confirmat și de Comisia de la Veneția, care a stabilit că retragerea dreptului de a fi informat despre astfel de măsuri contribuie la faptul că „o eventuală încălcare a drepturilor persoanei în cauză nu va fi niciodată descoperită”.¹⁰ De asemenea, CtEDO a considerat o astfel de abordare ca fiind inacceptabilă și care încalcă articolul 8 din

---

¹⁰ Joint Opinion of the Venice Commission on the Draft Law No. 281 Amending and Completing Moldovan Legislation on the so-called “Mandate of Security” (10-11 March 2017), para. 49

CEDO.¹¹ Astfel, reinvocăm necesitatea autorizării prin mandat judecătoresc a tuturor măsurilor contrainformative și, efectiv, obligația Serviciului de a informa persoanele despre efectuarea tuturor măsurilor cărora au fost supuse.

Având în vedere alin. (5) al prezentului articol, se impune reiterarea cerințelor Comisiei de la Veneția privind necesitatea controlului periodic asupra condițiilor de neinformare a persoanelor cu privire la măsurile înlăptuite. Comisia a menționat că „Jurisprudența CtEDO permite amânarea informării”,¹² în timp ce prevederile acestui articol includ posibilitatea neinformării permanente.

Sintagma „*ofițer de investigații*” de la alin. (6) contravine prevederilor art. 4 din același proiect de lege care stabilește că singura autoritate care are dreptul de a desfășura activitate contrainformativă sau informativă externă este Serviciul prin „*ofițerii de informații și securitate*”, iar alte persoane decât aceștia nu au dreptul să desfășoare o astfel de activitate. Ca urmare, alin. (6) anulează obligația Serviciului de a informa persoanele cu privire la măsurile la care au fost supuse în cazul în care au dispărut condițiile de neinformare. Prin acest abuz, oamenii riscă să nu afle despre încălcările drepturilor lor și să nu poată contesta acțiunile Serviciului. Astfel, sintagma „*ofițer de investigații*” trebuie înlocuită cu sintagma „*ofițer de informații și securitate/ ofițer de informații.*”

➤ **Articolul 36. Cercetarea domiciliului și/sau, după caz, instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea audio, video, de fotografiat, de constatare a unor situații de fapt, cu sau fără efectuarea înregistrărilor**

... (4) După finalizarea termenului de autorizare, sau în cazul revocării măsurii de instalare în domiciliu a aparatelor ce asigură supravegherea audio, video, de fotografiat, de constatare a unor situații de fapt, **se permite accesul secret sau legandat în domiciliu, cu autorizația prealabilă a directorului Serviciului sau directorului adjunct special împuternicit, pentru demontarea aparatajului respectiv. În cazul dat domiciliul nu se cercetează și nu se întreprind alte acțiuni, decât cele de demontare a aparatajului. Despre faptul pătrunderii în domiciliu și demontării aparatajului se întocmește un proces-verbal, în care se indică data și persoanele care au pătruns în domiciliu.**

(5) Demontarea aparatajului va avea loc **într-un termen cât mai restrâns posibil după finalizarea termenului de autorizare sau revocare a măsurii. Se interzice utilizarea în orice mod, inclusiv vizualizarea sau audierea, a informației care se înregistrează după finalizarea termenului de autorizare, sau revocare a măsurii, aceasta fiind distrusă imediat.**

Comentarii:

Art. 36 alin. (4) conferă Serviciului dreptul extensiv de a pătrunde în locuința unei persoane. Sau, altfel spus, instalarea echipamentului de supraveghere este o măsură intruzivă în viața privată a persoanei, efectuată numai după ce un judecător o autorizează. Atunci nu este clar de ce pentru demontarea unui astfel de echipament,

¹¹ CtEDO, *Iordachi și alții v. Moldova*, (Nr. 25198/02), para. 45

¹² Joint Opinion of the Venice Commission on the Draft Law No. 281 Amending and Completing Moldovan Legislation on the so-called “Mandate of Security” (10-11 March 2017), para. 50

care la fel presupune pătrunderea în domiciliul persoanei și intruziune în viața sa privată, nu judecătorul autorizează această măsură, ci Directorul/directorul adjunct al Serviciului. Pentru a exclude abuzurile și pentru a proteja dreptul la viața privată al persoanelor, o astfel de acțiune ar trebui efectuată pe baza unui mandat judecătoresc. Prin urmare, propunem ca măsura de demontare a echipamentului de supraveghere să fie inclusă în mandatul judecătoresc care autorizează instalarea acestuia, totodată în acest mandat fiind indicat și un termen limită pentru demontarea echipamentului de supraveghere.

Formularea „cât mai scurt timp” de la art. 36 alin. (5) este foarte ambiguă. În schimb, Serviciul ar trebui să aibă un interval de timp clar în care echipamentele utilizate pentru supraveghere să fie demontate, după cum a fost sugerat *supra*, care să fie indicat în mandatul judecătoresc de autorizare a măsurii de instalare a echipamentelor de supraveghere.

➤ **Articolul 57. Controlul parlamentar**

Controlul parlamentar reprezintă un mecanism ineficient de control al activității Serviciului. Acesta se efectuează o dată în an de către Comisia Securitate Națională, prin intermediul Subcomisiei pentru exercitarea controlului parlamentar, în baza raportului Directorului SIS, doar pe cauzele care au fost soluționate. Informații despre operațiunile în derulare nu se prezintă. În baza raportului, Subcomisia poate înainta recomandări. Totodată, Comisia de la Veneția a specificat că în cazul în care politicienii nu au legitimitate în fața societății, atunci acest mecanism poate fi insuficient pentru a da garanțiile necesare societății.¹³ Totodată, efectiv, orice organism parlamentar cu funcție de supraveghere nu va exercita o ”supraveghere independentă” ci mai degrabă un control asupra Serviciului. O alternativă constă în crearea unui organ de experți pe securitate independenți, posibil cu reprezentare politică, și/ sau membri ai societății civile. Însă, chiar și în cazul creării unui astfel de mecanism, este puțin probabil să poată compensa pericolele cauzate drepturilor omului dacă pragul condițiilor necesare pentru autorizare a măsurilor este foarte scăzut.¹⁴

➤ **Articolul 58. Controlul exercitat de către procuror**

Se efectuează în baza plângerilor depuse de către persoane ale căror drepturi și interese legitime se presupune că au fost încălcate sau din oficiu, în cazul în care procurorului i-au devenit cunoscute informații despre încălcarea legislației la efectuarea măsurilor contrainformative, dacă aceste fapte pot constitui infracțiuni (alin. 2). Ținând cont de faptul că persoanele sunt notificate despre măsurile contrainformative întreprinse doar după clasarea dosarului sau pot să nu fie notificate în general, atunci există riscul ca violarea drepturilor persoanelor să nu fie depistată. Prin urmare, reiterăm necesitatea revizuirii condițiilor de informare a persoanelor cu privire la măsurile contrainformative cărora au fost supuse.

---

¹³ Joint Opinion of the Venice Commission on the Draft Law No. 281 Amending and Completing Moldovan Legislation on the so-called ”Mandate of Security” (10-11 March 2017), para. 33

¹⁴ Ibid., para. 34

➤ **Articolul 60. Controlul exercitat de către magistrați**

Se realizează prin verificarea temeiniciei înlăptuirii măsurilor contrainformative la eliberarea mandatului judecătoresc sau atunci când se apreciază legalitatea acțiunilor efectuate în absența mandatului judecătoresc. Prin urmare, acest tip de control se realizează doar o singură dată. Ar fi benefic ca să se realizeze un control periodic dacă măsura contrainformativă este adecvată sau nu și legalitatea acesteia, în dependență de evoluția circumstanțelor. În această privință, Comisia de la Veneția a menționat că în cazul în care autorizarea măsurilor se efectuează fără careva cerințe stricte, atunci controlul ulterior trebuie să fie unul riguros.¹⁵

Cu respect

Veaceslav Tofan
Director Executiv
Amnesty International Moldova

---

¹⁵ Joint Opinion of the Venice Commission on the Draft Law No. 281 Amending and Completing Moldovan Legislation on the so-called "Mandate of Security" (10-11 March 2017), para. 31